

Neurochirurgická operace, která změnila historii

doc. MUDr. Marek Baláž, Ph.D.¹, prof. MUDr. Jan Chrastina, Ph.D.², MUDr. Tomáš Zeman, Ph.D.²

¹I. neurologická klinika LF MU a FN u sv. Anny v Brně

²Neurochirurgická klinika LF MU a FN u sv. Anny v Brně

Úmrtí císaře Montezumy zřejmě na následky kraniocerebrálního poranění nepochybně předznamenalo konec aztécké říše. Ovšem vlastní pád aztécké říše zásadnějším způsobem ovlivnilo jiné kraniocerebrální poranění a především jeho úspěšná léčba – otevřená, zřejmě kontaminovaná impresivní fraktura kalvy španělského konkvistadora Hernanda Cortése, o které překvapivě existují pouze omezené literární prameny. Po úspěšné operační léčbě se Hernando Cortés znovu ujal vedení armády, se kterou dobyl aztécké hlavní město, a ukončil tak existenci aztécké říše. Jeho další výboje pak dostaly do španělského područí nejen velkou část Střední Ameriky s jejím bohatstvím, což ovlivnilo španělskou i světovou historii.

Klíčová slova: kraniocerebrální poranění, otevřená impresivní fraktura, trepanace, Hernando Cortés, Montezuma.

History-changing trephination

The death of Emperor Montezuma, apparently from craniocerebral injury, undoubtedly marked the end of the Aztec Empire. However, another craniocerebral injury affected the Aztec empire's downfall in a more fundamental way, and, above all, its successful treatment – the open, apparently contaminated, impressive calvarial fracture of Spanish conquistador Hernando Cortés, of which, surprisingly, there are only limited literary sources. After successful surgical treatment, Hernando Cortés resumed command of the army with which he captured the Aztec capital, ending the existence of the Aztec Empire. His other conquests then brought not only much of Central America with its riches into Spanish thrall, affecting not only Spanish but also world history.

Key words: craniocerebral trauma, open impressive fracture, trepanation, hernando Cortés, Montezuma.

Po tažení územím nynějšího Mexika a vítězných bojích s indiánskými kmeny vstupuje španělský conquistador Hernando Cortés v čele armády španělských žoldnéřů a indiánských spojenců bez boje do hlavního města mocné aztécké říše – Tenochtitlánu. Dočkal se vřelého přijetí, neboť byl považován za syna boha Slunce. Císařem Montezumou byl zahrnut dary a hojností zlata, s vírou, že bude vstřícností uspokojen a budou zachovány přátelské vztahy. Opak byl však pravdou. Od prvního setkání 8. 11. 1519 se vztahy mezi španělskými conquistadory a Aztéky zhoršily do té míry (i díky vyvraždění a oloupení az-

téckých kněží horkokrevným rytířem Pedro Alvarado v době Cortésovy nepřítomnosti), že v Tenochtitlánu vypuklo rozsáhlé povstání. V jeho průběhu byl Montezuma španělskými vojáky zadržován ve svém paláci. Při pokusu o uklidnění situace proslovem z palácového balkonu byl Montezuma těžce zraněn dvěma nebo třemi aztéckými střelami, kdy kámen vystřelený z praku ho zasáhl do hlavy poblíže spánku (Olbracht, 1979; Prescott, 2006). Za několik dnů císař ve španělském zajetí umírá. Na bezprostřední příčinu úmrtí není názor zcela jednoznačný. Ramón-Zúniga se spolupracovníky (na základě klíčových slov Montezuma

DECLARATIONS:

Declaration of originality:

The manuscript is original and has not been published or submitted elsewhere.

Ethical principles compliance:

The authors attest that their study was approved by the local Ethical Committee and is in compliance with human studies and animal welfare regulations of the authors' institutions as well as with the World Medical Association Declaration of Helsinki on Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects adopted by the 18th WMA General Assembly in Helsinki, Finland, in June 1964, with subsequent amendments, as well as with the ICMJE Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, updated in December 2018, including patient consent where appropriate.

Conflict of interest:

Not applicable.

Consent for publication:

Not applicable.

Authors' contributions:

Podíl všech autorů na práci je rovnocenný.

Cit. zkr: *Neurol. praxi.* 2024;25(2):155-157

<https://doi.org/10.36290/neu.2024.024>

Článek přijat k publikaci: 29. 1. 2024

prof. MUDr. Jan Chrastina, Ph.D.

jan.chrastina@fnusa.cz